

Best Interests of the Child-assessments

Een handreiking voor advocaten over het benutten van
 gedragswetenschappelijke informatie
 in de juridische context van het migratierecht

Maart 2022

© Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht,
 Rijksuniversiteit Groningen.

dr. mr. Carla van Os, Richelle Mellema, MSc, & dr. Elianne Zijlstra

<https://www.rug.nl/research/study-centre-for-children-migration-and-law/>

1	Inleiding	3
2	BIC-assessments in de juridische migratiecontext	4
2.1	De invulling van het belang van het kind in jurisprudentie	4
2.2	Ontwikkelingsschade als ‘degree of hardship’	5
2.3	Het BIC-Assessment en het horen van het kind	6
2.4	Het BIC-Assessment in de reguliere procedure	7
2.5	Het BIC-Assessment in de asielprocedure	9
3	Impact BIC-rapportages	13
3.1	Erkenning van de BIC-rapportage als deskundigenadvies	13
3.2	Onderzoek naar impact BIC-rapportages	15
3.3	Knelpunten in de interpretatie van BIC-rapportages	15

1 Inleiding

Deze Best Interests of the Child (BIC)-handreiking¹ beoogt advocaten te informeren over de wijze waarop zij gedragswetenschappelijke informatie uit de BIC-rapporten kunnen benutten in hun zienswijze en bezwaar- of beroepsschrift binnen het migratierecht.

Deze handreiking is niet bedoeld als processtuk.

Hoofdstuk 2 bespreekt de aansluiting van de BIC-assessments bij het migratierecht. Hoofdstuk 3 schetst de resultaten van een onderzoek naar de bijdrage die BIC-assessments leveren aan de besluitvorming in migratieprocedures, enkele knelpunten die daarbij naar voren komen en hoe deze geadresseerd kunnen worden.

Aanvullingen of correcties zijn welkom. Deze kunnen per E-mail gestuurd worden naar: Carla van Os: e.c.c.van.os@rug.nl

Om deze handreiking actueel te houden is het belangrijk dat advocaten die een BIC-assessment aanvragen de verdere besluitvorming (beschikkingen, uitspraken) in de procedure naar het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht sturen: kinderenenvreemdelingenrecht@rug.nl

¹ Eerdere versies van deze handreiking werden mede geschreven door mr. Daan Beltman en Grytsje Talsma-Bonhage, MSc. Relevante delen van eerdere versies zijn in deze geactualiseerde versie overgenomen.

2 BIC-assessments in de juridische migratiecontext

Het BIC-assessment geeft invulling aan het belang van het kind opdat dit belang kan worden meegenomen in de migratierechtelijke besluitvorming. Het louter meesturen van de BIC-rapportage met de overige stukken naar de IND of de rechter is vaak niet voldoende om dit meewegen van het belang van het kind ook te bewerkstelligen. Hiervoor is het noodzakelijk dat de advocaat in de zienswijze of het bezwaar- of beroepsschrift een koppeling maakt tussen de gedragswetenschappelijke onderzoeksbevindingen in de BIC-rapportage en de juridische relevante terminologie van de vreemdelingrechtelijke procedure.² Dit hoofdstuk belicht verschillende aspecten van de mogelijke koppeling tussen de BIC-rapportage en de juridische context van de verblijfsprocedure. Allereerst worden voorbeelden gegeven van uitspraken waarin het belang van kind is ingevuld (2.1) en waarin de ontwikkelingsschade zoals die wordt beschreven in de BIC-rapporten in sommige gevallen getypeerd kan worden als ‘degree of hardship’ bij de toetsing aan artikel 8 EVRM (2.2). Vervolgens komt het horen van het kind aan bod (2.3) en specifieke elementen om aansluiting tussen de gedragswetenschappelijke informatie en het recht te zoeken binnen de reguliere procedure (2.4) en de asielprocedure (2.5).

2.1 De invulling van het belang van het kind in jurisprudentie

De emotionele ontwikkeling van het kind heeft, naast de affectieve relatie met de ouders, in 2017 in de zaak Chavez-Vilchez een plaats gekregen in de belangenafweging.³ De sociale ontwikkeling van het kind was al eerder benoemd als concrete invulling van het belang van het kind, namelijk in artikel 6 van de Dublin-verordening.⁴ Voor alleenstaande gevluchte kinderen werd er in Dublinzaken lang van uitgegaan dat het belang van het kind verblijf bij zijn ouders is: ‘Waar het gaat om niet begeleide minderjarige vreemdelingen, is het uitgangspunt dat het in hun belang is om herenigd te worden met gezins- of familieleden’.⁵ Dat uitgangspunt is in lijn met artikel 9 IVRK, maar vereist wel een individuele belangafweging op grond van artikel 3 IVRK⁶, waarbij er sprake is van een ‘omgekeerde bewijslast’. Dat bepaalde de Afdeling in 2020 uiteindelijk ook in een zaak van een alleenstaand minderjarig meisje in Nederland met een broer in Zweden: ‘De staatssecretaris moet deugdelijk motiveren dat een overdracht werkelijk in het belang van het kind is en mag de bewijslast om het tegendeel aannemelijk te maken niet bij de vreemdeling leggen (...) Het belang van het kind vereist een actievere opstelling van de staatssecretaris waarbij

² Beltman, D., Kalverboer, M., Zijlstra, E., van Os, C., & Zevulun, D. (2016). The Legal Effect of Best Interests-of-the-Child Reports in Judicial Migration Proceedings: A Qualitative Analysis of Five Cases. In T. Liefwaard, & J. Sloth-Nielsen (Eds.), *The United Nations Convention on the Rights of the Child: Taking Stock after 25 Years and Looking Ahead*. (pp. 655-680). Leiden/Boston: Brill/Nijhoff.

³ HvJ EU 10 mei 2017, C-133/15, ECLI:EU:C:2017:354, JV 2017/143, m. nt. C.A. Groenendijk (*Chavez-Vilchez e.a.*).

⁴ Verordening (EU) nr. 604/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend, art. 6, sub b.

⁵ *Kamerstukken II* 2019-2020, 19637 nr. 2678.

⁶ UNCRC, *General comment No. 14. The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art.3, para 1)*, CRC/C/GC/14, Genève: Committee on the Rights of the Child 2013, para. 48.

een groter gewicht toekomt aan het standpunt van de minderjarige en diens voogd dan tot op heden het geval was.⁷ De mening van het kind is volgens de richtlijnen van het VN-Kinderrechtencomité over de implementatie van artikel 3 IVRK een substantieel onderdeel van de belangeninventarisatie.⁸ Daarnaast worden ouders en voogden in beginsel geacht het belang van het kind te vertegenwoordigen (1: 247 jo. 1:253r jo. 1: 303 BW). Als de (visie op) belangen van het kind en die van de ouder(s) of voogd uiteenlopen moet het kind een andere vertegenwoordiger van zijn of haar belang kunnen krijgen.⁹ Er kan dan een bijzonder curator worden benoemd (1: 250 BW).

Als de staatssecretaris het belang van het kind meeweegt, moet dit ‘kenbaar’ zijn in de motivering van de beschikking. Dat eiste de Afdeling in een Dublin-zaak met kinderen in een gezin.¹⁰ Daarin staat dat de staatssecretaris het belang van het kind kenbaar moet meewegen bij het toepassen van de discretionaire bevoegdheid in artikel 17 van de Dublinverordening. De worteling van kinderen na twee jaar verblijf in Nederland, werd in deze zaak als een factor van betekenis gezien bij de invulling van het belang van het kind.

Een belangrijke stap in de erkenning van het belang van het kind kwam in januari 2021 toen het Hof van Justitie in de zaak TQ bepaalde dat vóór het nemen van een terugkeerbesluit het belang van een alleenstaande gevluchte minderjarige concreet onderzocht moet worden bij het al dan niet aanwijzen van ‘adequate opvang’ in het land van herkomst. Deze invulling van het belang van het kind werd in de context van de toepassing van de Terugkeerrichtlijn gerealiseerd.¹¹ Het belang van het kind wordt in de zaak TQ door het Hof onder meer ingevuld met de bijzondere kwetsbaarheid, de fysieke en mentale gezondheid van de minderjarige, het verblijf in een pleeggezin en de sociale omgeving.

Alle elementen die in bovenstaande uitspraken worden genoemd als invulling van het belang van het kind maken onderdeel uit van het BIC-assessment en kunnen daarmee aan bovenstaande jurisprudentie gekoppeld worden.

2.2 Ontwikkelingsschade als ‘degree of hardship’

In een aantal rechtszaken is de ontwikkelingsschade zoals die wordt beschreven in de BIC-rapportage door de rechtbank getypeerd als ‘degree of hardship’, wat een verwijzing is naar een subjectieve belemmering om het gezins- of privéleven (art. 8 EVRM) elders uit te oefenen. Deze subjectieve belemmering is onderdeel van de belangenafweging in de proportionaliteitstoets onder art. 8 EVRM. In de afweging of er sprake is van een ‘degree of hardship’ zijn de belangen van de betrokken kinderen van ‘paramount importance’, d.w.z. van het allergrootste belang.¹² (*Jeunesse*). De rechtbank Rotterdam gaf zelf invulling aan ‘hardship’ door dit te koppelen aan de conclusies uit de BIC-rapportage.¹³ De rechtbank in Middelburg deed dat al eerder en haalt in die

⁷ ABRvS 27 mei 2020, 201906353/1/V3, *JV* 2020/167, m. nt. M.A.K. Klaassen. Zie ook: Nissen, E. & Zwaan, K. (2020). Het belang van het kind voorop bij Dublinprocedures? *A&MR* 2020(8), p. 401-406.

⁸ UNCRC, *General comment No. 14. The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art.3, para 1)*, CRC/C/GC/14, Genève: Committee on the Rights of the Child 2013, para. 43-43.

⁹ *Ibid.*, para 90.

¹⁰ ABRvS, 17 juni 2021, 202006905/1/V3, *ECLI:NL:RVS:2021:1256*.

¹¹ HvJEU, 14 januari 2021, C441/19, *ECLI:EU:C:2021:9*, *JV* 2021/48 m. nt. M.A.K. Klaassen (*TQ*).

¹² EHRM 3 oktober 2014, 12738/10, *Jeunesse v NL* r.o. 109 jo. 117,

¹³ Rb Den Haag (zp Rotterdam) (mk) 23 november 2021, AWB 21/660, NL:RBDHA:2021:13676

zaak de conclusie uit de BIC-rapportage aan waarin gesteld wordt dat er bij een kind sprake is van een ernstige bedreiging in haar sociaal-emotionele ontwikkeling en in de opvoedingscontext als niet aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan.¹⁴ De rechtbank Middelburg wijst de staatssecretaris op de plicht om de BIC-rapportage kenbaar mee te wegen in de beoordeling over 'hardship'. Dat niet doen, 'klemt des te meer' omdat als er sprake is van een 'degree of hardship' dat in aanzienlijke mate in het voordeel van de dochter meeweegt. In de uitspraak van de rechtbank Rotterdam sprak de rechter ook over een 'hardship' die in 'aanzienlijke mate in het voordeel' van de kinderen weegt.

De rechtbank Rotterdam betreft in haar uitspraak het risico op verdere ontwikkelingsschade doordat de discontinuïteit en instabiliteit vergroot wordt als de kinderen terugkeren naar het land van herkomst. Met de enkele afweging dat er 'moeilijkheden en enige haperingen in de ontwikkeling' zullen zijn, zoals de staatssecretaris de BIC-rapportage samenvat, wordt 'onvoldoende rekenschap' getoond.¹⁵

In de uitspraken waarin de rechters de ontwikkelingsschade zoals beschreven in de BIC-rapportage als 'hardship' duiden, wordt dit als 'bijzondere omstandigheid' in de zin van 4:84 AwB beschouwd waardoor er van het staand beleid moet worden afgeweken ten faveure van het belang van het kind.¹⁶

2.3 Het BIC-assessment en het horen van het kind

In de BIC-rapportage kunnen aanwijzingen staan die erop duiden dat betwijfeld kan worden of het kind in staat is geweest of zal zijn om plausibel, aannemelijk en consistent te kunnen verklaren. Daarnaast kan er worden geadviseerd dat er speciale waarborgen bij het horen in acht moeten worden genomen. Ook kan uit het BIC-assessment voortvloeien dat er rekening gehouden moet worden met specifieke stressklachten bij de interpretatie van verklaringen van het kind.

Voorbeelden van relevante aspecten in de rapportage van het BIC-assessment:

- Psychische klachten zoals emotionele problemen of trauma-gerelateerde stressklachten waardoor het kind moeite heeft te verklaren over gebeurtenissen waar hij/zij zich voor schaamt of die een bepaalde angst oproepen of waardoor wantrouwen jegens autoriteiten te verwachten valt waardoor het kind moeilijk zijn verhaal kan doen.
- Het kind scoort hoog op een instrument dat PTSS indiceert.
- Het kind behoeft speciale behandeling in verband met zijn/haar psychische klachten wanneer in gesprek wordt gegaan over gebeurtenissen die hebben geleid tot die klachten.

¹⁴ Rb Middelborg 18 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2011:11992, r.o. 18.

¹⁵ Rb Den Haag (zp Rotterdam) (mk) 23 november 2021, AWB 21/660, NL:RBDHA:2021:13676, r.o. 5.4.1.

¹⁶ Rb Den Haag (zp Amsterdam) (mk) 9 november 2021, AWB 20/8095, NL:RBDHA:2021:14220; Rb Den Haag (zp Zwolle) (mk) 9 december 2021, AWB 20/8788, NL:RBDHA:2021:13651; Rb Den Haag (zp Middelburg) 28 oktober 2021, AWB 21/129, NL:RBDHA:2021:11992; Rb Den Haag (zp Rotterdam) (mk) 23 november 2021, AWB 21/660, NL:RBDHA:2021:13676.

- Geheugenverlies; herbelevingen; ‘vermijding’; verhoogde waakzaamheid; insomnie; verhoogde stress; concentratiestoornis; en onzekerheid.
- Het kind heeft ingrijpende (traumatische) gebeurtenissen meegemaakt.
- Het kind heeft moeilijk controleerbare angsten.
- Bij het kind is sprake van een risico op suïcidaliteit.
- Bij het kind is sprake van een emotionele- en/of angststoornis.
- Bij het kind is nader medisch diagnostisch onderzoek of behandeling noodzakelijk.

2.4 Het BIC-assessment in de reguliere procedure

BIC-assessments kunnen uitgevoerd worden in reguliere procedures waarbij een beroep wordt gedaan op het respect voor het recht op gezins- en/of privéleven van het kind, of waarbij een beroep wordt gedaan op schrijnende omstandigheden die de IND zouden kunnen nopen tot het toepassen van de discretionaire bevoegdheid.

De afhankelijkheid van het kind van één of meer ouder(s) of verzorger(s)

Als kinderen gescheiden dreigen te worden van één of beide ouders is de mate van afhankelijkheid een criterium dat van grote invloed is op de vraag of het recht op gezinsleven in de weg staat aan de scheiding. In de actuele Nederlandse jurisprudentie over dit thema speelt het belang van het kind, ten onrechte volgens Klaassen en Lodder (2021), geen rol: “Volgens ons zou er bij de beoordeling van de zorg- en/ of opvoedingstaken en van de afhankelijkheidsrelatie ook moeten worden gekeken naar het belang van het kind en het recht op gezinsleven. In de rechtspraak van het HvJ EU is dat geen resttoets, maar een inherent onderdeel in de beoordeling van het bestaan van een afgeleid verblijfsrecht. Dit blijft volgens ons onderbelicht in de rechterlijke toetsing in Nederland op dit moment.”¹⁷ De informatie uit de BIC-rapportage zou mogelijk kunnen leiden naar het afdwingen van een meer prominente rol voor het belang van het kind. In een zaak over een Syrische oma die verblijf bij kleinzoon in Nederland aanvraagt vanwege hun bijzondere band, oordeelde de Afdeling evenwel dat de staatssecretaris onvoldoende rekening had gehouden met kwetsbaarheden van het kind en de hechtingsrelatie met de oma.¹⁸

Diagnostische informatie uit de BIC-rapportage die in verband kan worden gebracht met het criterium ‘de mate van afhankelijkheid’:

- Informatie over de hechtingsrelatie tussen de ouders/verzorgers en het kind.
- Informatie over parentificatie; rolomkering tussen ouders en kinderen.

¹⁷ Klaassen, M. & Lodder, G. (2021). Kroniek Gezinshereniging. Januari 2020 – oktober 2021. *A&MR 2021*(10), p. 542-551.

¹⁸ ABRvS 22 juli 2021, nr, 202004932/1/V2, ECLI:NL:RVS:2021:1625, *JV 2021/214* nt M. Vegter en S. Schuitemaker,

- Informatie over de mate waarin de voorwaarden voor ontwikkeling van het kind zijn gewaarborgd binnen het gezin, zoals het bieden van een affectief en gestructureerd opvoedingsklimaat.
- Informatie over psychisch-medische aspecten van de ouder(s) en het kind en gevolgen daarvan voor de affectieve relatie tussen kind en ouder(s).

De worteling en verwestering van het kind

Als kinderen langdurig in Nederland verblijven en/of wanneer zij in vergelijking met hun land van afkomst een afwijkende ‘westerse’ identiteit hebben ontwikkeld¹⁹, kan het recht maken op bescherming van het privéleven ex artikel 8 EVRM.²⁰ Verblijf in Nederland zou dan meer in het belang van het kind zijn dan het uitoefenen van het gezinsleven in het land van herkomst. De onderbouwing van de worteling en verwestering van het kind in Nederland in vergelijking met de verwachte situatie voor het kind bij terugkeer naar het land van herkomst kan tevens van belang zijn bij de beoordeling of schrijnende omstandigheden de toepassing van de discretionaire bevoegdheid van de IND vragen.

Diagnostische informatie uit de BIC-rapportage die in verband kan worden gebracht met het criterium ‘worteling en verwestering’:

- Informatie over de mate van integratie van het kind.
- Informatie over de taal die het kind spreekt in vergelijking tot de gebezigde taal in het land van herkomst.
- Informatie over de geloofs- of politieke overtuiging van het kind.
- Informatie over de schoolcarrière van het kind.
- Informatie over de persoonlijke identiteit van het kind.
- Informatie over de sociale netwerken en het contact met vrienden

Objectieve belemmeringen voor gezinsleven en/of privéleven in het land van herkomst

Als kinderen worden geconfronteerd met de dreiging dat zij terug moeten keren naar het land van herkomst of dat zij, ondanks een verblijfsstatus of het hebben van de Nederlandse nationaliteit,

¹⁹ABRvS 10 december 2021, nr. 202102237/1/V3, ECLI:NL:RVS:2021:2780, r.o. 3.2: De staatssecretaris heeft onvoldoende rekening gehouden met de belangen van in Nederland geboren en gewortelde kinderen. Vgl. Rb Den Haag 18 januari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:484: In deze uitspraak oordeelde de rechtbank dat verwestering mee kan brengen dat er een gegronde vrees bestaat voor vervolging op grond van politieke en godsdienstige overtuiging, waarvoor een vergunning op grond van asielgronden op zijn plaats is, in plaats van een reguliere vergunning. En vgl. Rb Den Haag 20 januari 2011, ECLI:NL:RBSGR:2011:BP1516, *JV* 2011/105, r.o. 16. In deze uitspraak, waartegen de staatssecretaris niet in beroep is gegaan, werd geoordeeld dat vanwege verwestering van een schoolgaand meisje dat geen bescherming kon krijgen in het land van herkomst vanwege haar ontwikkelde persoonlijke (westerse) identiteit, artikel 3 EVRM subsidiaire bescherming mogelijk maakt.

²⁰ EHRM 28 juni 2011, 55597/09, *JV* 2011/402, m. nt. S.K. van Walsum (Nunez – Noorwegen), para. 70, 84; EHRM 3 oktober 2014, *JV* 2014/343, m.nt. Boeles, r.o. 108 (*Jeunesse t. Nederland*), para. 118. Besproken in: Aarrass, B. (2021). Rechterlijke toetsing aan het recht op respect voor privéleven in migratiezaken. Binding met de Nederlandse bodem, *A&MR*, 2021(4), p. 202-220.

vanwege de afhankelijkheid van een ouder genoodzaakt worden om mee te gaan met een ouder die terug moet keren, kunnen ‘objectieve belemmeringen’²¹ om het gezinsleven en/of privéleven in het land van herkomst uit te oefenen een belangrijke rol spelen voor de vraag of de terugkeer in strijd is met het belang van het kind *ex* artikel 8 EVRM. Uit jurisprudentie van het EHRM kan afgeleid worden dat bedreiging van de ontwikkeling van het kind een objectieve belemmering kan zijn om terug te keren naar het land van herkomst.²² In ‘reguliere’ procedures waarbij een beroep wordt gedaan op artikel 8 EVRM, als sprake is van langdurig verblijf, en in schrijnende zaken is dit element van groot belang.

Diagnostische informatie uit de rapportage van het BIC-assessment die in verband kan worden gebracht met het criterium ‘objectieve belemmeringen’:

- Informatie over de waarborgen voor ontwikkeling in de terugkeeromgeving, waaronder de (emotionele) beschikbaarheid van ouders.²³
- Informatie over medische (psychische) behandeling en toegang daartoe in het land van herkomst.
- Informatie over de geschiktheid en toegang tot onderwijs in het land van herkomst.
- Informatie over de specifieke (jeugd)zorg die het kind in Nederland krijgt die wegvalt in het land van herkomst.
- Informatie over de kansen op ontwikkeling van het kind, gelet op culturele omstandigheden in het land van herkomst.

2.5 Het BIC-assessment in de asielprocedure

In het gebruik van het BIC-assessment in de asielprocedure kan onderscheid gemaakt worden tussen aansluitingen bij kindspecifieke vervolgingsronden en kindspecifieke subsidiaire en humanitaire beschermingsgronden. Daarnaast kunnen kinderen ook zélf gevaar lopen door de asielgronden van de ouders.²⁴

²¹ Zie bijvoorbeeld EHRM, 19 februari 1996, *AB* 1998/53, §42 (*Gül t. Zwitserland*) en zie ook EHRM 31 januari 2006, *JV* 2006/90, m.nt. Boeles (*Rodrigues da Silva en Hoogkamer t. Nederland*).

²² EHRM 24 juli 2014, *JV* 2014/320, m.nt. Werner (*Kaplan en anderen t. Noorwegen*); EHRM 3 oktober 2014, *JV* 2014/343, m.nt. Boeles, r.o. 108 (*Jeunesse t. Nederland*); EHRM 14 februari 2012, *JV* 2012/170, m.nt. Van Walsum (*Antwi t. Noorwegen*); EHRM, 30 juli 2013, *JV* 2013/302 (*Berisha t. Zwitserland*); EHRM, 16 april 2013, *JV* 2013/246, m.nt. Van Walsum (*Udeh t. Zwitserland*); EHRM, 15 november 2012, *JV* 2012/2 (*Kissiwa Koffi t. Zwitserland*).

²³ Zie ook voor informatie over de terugkeeromgeving de ‘Child notices’ van UNICEF: <https://www.unicef.nl/wat-doet-unicef/kinderrechten-in-nl/child-notices/#>. Zie bijvoorbeeld voor onderzoek naar de terugkeeromgeving van kinderen in Kosovo en Albanië: Zevulun, D., Post, W.P., Zijlstra, A.E., Kalverboer, M.E., & Knorth, E.J. (2017). Migrant and asylum-seeker children returned to Kosovo and Albania: predictive factors for social-emotional wellbeing after return. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi: 10.1080/1369183X.2017.1391076; en in Armenië: Goeman, M., Vegter, M.A., Zijlstra, A.E., & Bonhage-Talsma, G.T. (2017). “Ik wil terug naar Nederland”: Monitoring van teruggekeerde gewortelde kinderen in Armenië. Leiden: Defence for Children.

²⁴ VN-Kinderrechtencomité (*A.B. t. Finland*), 5 februari 2021, *CRC/C/86/D/51/2018*. Besproken in: Rafi, S (2021). Kroniek toelatingsgronden asiel. Najaar 2021. *A&MR*, 2021(8), p. 432-440.

Kindspecifieke vervolgingsgronden

Waar autoriteiten in landen van herkomst nog bescherming kunnen bieden aan volwassenen of wanneer volwassenen zelf nog bescherming kunnen vinden in de landen van herkomst door bijvoorbeeld gebruik van hun sociale netwerk is het aannemelijk dat dat veel lastiger is voor kwetsbare kinderen: kinderen zijn minder weerbaar en hebben doorgaans een beperkter sociaal netwerk. Onderzocht zou moeten worden of ouders daadwerkelijk in staat zijn om hun kinderen voldoende kunnen beschermen, rekening houdend met de specifieke kwetsbaarheden van de ouders. Gevluchte kinderen kunnen bijzondere beschermingsnoden hebben. Zo hebben kinderen een veilige ontwikkelingsomgeving nodig om in op te groeien.²⁵

Naast de vervolgingsgronden die ouders mede namens het kind aanvoeren, die mogelijk bij het kind nog nijpender kunnen uitpakken, kan er kindspecifieke vrees voor vervolging aanwezig zijn die noopt tot internationale bescherming, zoals de vrees voor genitale verminking²⁶, gedwongen uithuwelijking, eerwraak, bloedwraak²⁷, kinderontvoering, rekrutering als kindsoldaat, kinderhandel en kinderarbeid (arbeidsgerelateerde en/of seksueel gerelateerde uitbuiting)²⁸, maar ook in geval de ontwikkeling van het kind in gevaar is door verwestering.²⁹

Informatie uit het BIC-assessment kan de (*kindspecifieke*) *vervolgingsgronden* nader onderbouwen. In de BIC-assessments kunnen bijvoorbeeld de volgende aanwijzingen staan:

- Discriminatie minderheidsgroep.
- Eerwraak-situatie: angst om bijvoorbeeld vermoord te worden door de familie van degene waarmee het kind een relatie is aangegaan.
- Angst voor seksueel misbruik en uitbuiting.
- Dreiging van rekrutering door het leger
- Angst voor gedwongen kinderarbeid.
- Politieke vervolging van ouder, waarbij het kind ook gevaar loopt.
- Vrees voor gedwongen genitale verminking met als gevolg stigmatisering en uitsluiting van het sociale leven.

²⁵ Zie voor de 14 omgevingscondities die aanwezig moeten zijn in de leefomgeving van een kind om op een gezonde en veilige manier te kunnen ontwikkelen: M.E.Kalverboer & A.E. Zijlstra (2006), *Het belang van het kind in het Nederlands Recht*, SWP; A.E. Zijlstra, In the best interest of the child; a study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective (proefschrift Groningen), Groningen: RUG 2013.

²⁶ Het VN-Kinderrechtencomité bepaalde in een individuele klachtenprocedure dat de bescherming tegen genitale verminking, gebaseerd op art. 19 IVRK (recht op bescherming tegen kindermishandeling) niet afhankelijk mag zijn van het al dan niet door ouders kunnen onttrekken aan de druk om kinderen te besnijden. Kinderrechtencomité, (I.A.M.), 25 januari 2018, nr. 3/2016, CRC/C/77/D/3/2016, para 11.8. Deze visie is bevestigd in: HvJ EU, C-255/19, *O.A. t. Verenigd-Koninkrijk*, 20 januari 2021, ECLI:EU:C:2021:36. Besproken in: Rafi, S (2021). Kroniek toelatingsgronden asiel. Najaar 2021. *A&MR*, 2021(8), p. 432-440.

²⁷ Mensenrechtencomité, (B.B. t. Zweden), 16 maart 2021, CCPR/ C/131/D/3069/2017. Besproken in: Rafi, S (2021). Kroniek toelatingsgronden asiel. Najaar 2021. *A&MR*, 2021(8), p. 432-440.

²⁸ UNHCR (2021), *Best interests procedure guidelines: Assessing and determining the Best Interests of the Child*. <https://bit.ly/3BQHLwN>.

²⁹ Rb Den Haag 23 juli 2021, NL20.13194 en NL20.13196, ECLI:NL:RBDHA:2021:7884; Rb Den Haag 18 januari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:484.

- Angst voor bloedwraak: angst om door eigen familie vermoord te worden in verband met bijvoorbeeld voorkeuren voor een andere partner dan de familie had gewild.

Kindspecifieke subsidiaire beschermingsgronden

Subsidiaire bescherming kan geboden worden aan mensen die geen ‘vluchteling’ zijn volgens de vluchtelingdefinitie en die in hun land van herkomst te vrezen hebben voor de dood(straf) (artikel 2 EVRM), marteling of onmenselijke of vernederende behandeling (artikel 3 EVRM) of inbreuk op de menselijke waardigheid (artikel 1 Handvest) of het risico lopen slachtoffer te worden van willekeurig geweld als gevolg van een (inter)nationaal gewapend conflict (artikel 15c van de Kwalificatierichtlijn 2011/95/EU). Behalve artikel 1 Handvest zijn deze bepalingen geïmplementeerd in artikel 29, eerste lid onder b, Vw 2000.

De volgende diagnostische informatie uit het BIC-assessment kan in verband worden gebracht met het recht op bescherming van de menselijke waardigheid zoals bedoeld in *artikel 1 van het EU Handvest*:

- Informatie over de leefomstandigheden in het land van herkomst die bedreigend zijn voor de ontwikkeling van het kind.
- Informatie over het gebrek aan bescherming tegen erbarmelijke leefomstandigheden in het land van herkomst waardoor ontwikkelings schade niet afgewend kan worden.

De volgende informatie uit de BIC-rapportage geeft de kwetsbaarheid van het kind aan en kan in bepaalde gevallen in verband worden gebracht met *artikel 2 EVRM*. Dat kan reden zijn voor nader onderzoek om vast te kunnen stellen dat in het land van herkomst er geen reëel risico is op een onmiddellijk levensbedreigende situatie voor het kind:

- Bedreiging van het leven door suïcidale klachten die worden verwacht toe te nemen bij terugkeer naar het land van herkomst.
- Medische (psychische) klachten waarvoor medicatie en behandeling noodzakelijk is om te kunnen (over)leven en die niet toegankelijk zijn in het land van herkomst.
- Bedreiging van het leven in het land van herkomst door politieke- of religieuze overtuiging of seksuele geaardheid.
- Bedreiging van het leven in het land van herkomst door eerwraak of bloedwraak situatie.

De volgende informatie uit de BIC-assessment geeft de kwetsbaarheid van het kind aan, in de context van *artikel 3 EVRM*. Dit kan reden zijn voor nader onderzoek om vast te kunnen stellen dat in het land van herkomst de situatie niet zal leiden tot een reëel risico op ernstige schade:

- Medisch (psychische) klachten waarvoor geen behandeling beschikbaar is of waarvoor toegang tot behandeling onmogelijk is in het land van herkomst.
- Vanwege enkel afkomst, politieke- of religieuze overtuiging, seksuele geaardheid of verwestering een serieuze dreiging van ernstige ontwikkelingsschade in het land van herkomst.
- Vanwege afkomst, politieke- of religieuze overtuiging, seksuele geaardheid of verwestering geen kansen op scholing en werk en daardoor serieuze dreiging van ernstige ontwikkelingsschade in het land van herkomst.
- Behoren tot een minderheidsgroep die niet zonder meer door de overheid van het land van herkomst beschermd wordt en daardoor serieuze dreiging van ontwikkelingsschade.
- De afwezigheid van een sociaal- en familienetwerk in het land van herkomst.
- De gebrekkige kansen voor vrouwen (meisjes) om zich in het land van herkomst te ontwikkelen.
- Geen of inadequate toegang tot onderwijs in het land van herkomst.
- Geen adequate opvangmogelijkheden in het land van het herkomst.

3 Impact BIC-rapportages

Dit hoofdstuk start met enkele voorbeelden van uitspraken waarin de status van de BIC-rapportage als deskundigenrapport wordt bevestigd (6.1). Paragraaf 3.2 belicht de resultaten van onderzoek naar de mate waarin en de wijze waarop gedragswetenschappelijke BIC-rapportages een rol spelen bij de motivering van beschikkingen van de IND - namens de staatssecretaris - en uitspraken van vreemdelingenrechters. Tot slot wordt stilgestaan bij enkele knelpunten die zichtbaar zijn in beschikkingen en uitspraken bij de interpretatie van de BIC-rapportages en mogelijke antwoorden daarop (3.3).

3.1 Erkenning van de BIC-rapportage als deskundigenadvies

De BIC-assessments voldoen aan de wettelijke en in de rechtspraak geformuleerde eisen die worden gesteld aan het deskundigenadvies. Kenmerkend voor deskundigenadviezen is dat de juistheid ervan in rechte slechts in beperkte mate kan worden betwist omdat rechters (en andere juristen) niet over de benodigde kennis beschikken om zelfstandig de inhoud van deskundigenadviezen te beoordelen.³⁰

In de uitspraak van de rechtbank Almelo van 28 november 2011³¹, bevestigd door de Afdeling op 13 november 2012³², gaat de rechtbank uit van de deskundigheid van de rapporten en de opstellers:

Naar het oordeel van de rechtbank kan verweerder de conclusies en adviezen uit deze rapporten niet weerleggen door middel van slechts – niet nader onderbouwde – stellingen over onder meer de deskundigheid van de opsteller(s) ervan of over de objectiviteit en wetenschappelijkheid van de rapporten. (...). Bovendien is namens eiseres onderbouwd gesteld dat de rapporten van dr. mr. M.E. Kalverboer voldoen aan de vereisten die aan orthopedagogische gedragswetenschappelijke [BIC] rapportages worden gesteld, terwijl door verweerder geen enkel argument is aangevoerd op grond waarvan zou moeten worden aangenomen dat bedoelde rapporten niet aan de juiste wetenschappelijke vereisten voldoen.

In twee andere zaken waarin de rechtbank de deskundigheid van de rapporten heeft bevestigd³³, wordt dit door de Afdeling tot twee maal toe niet betwist.³⁴ In een andere zaak oordeelde de Afdeling dat de staatssecretaris de BIC-rapportage onvoldoende heeft betrokken in zijn besluitvorming, waarmee ook impliciet de deskundigheid van de opstellers van de BIC-rapport is erkend.³⁵ Op 7 april 2017 oordeelde de Rechtbank Groningen op basis van de BIC-rapportage van

³⁰ Zie annotatie van R.W.J. Severijns bij ABRvS, 28 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1783, AB 2015/290.

³¹ Rb Den Haag 28 november 2011, Awb 11/8341, ECLI:NL:RBSGR:2011:28040.

³² ABRvS 13 november 2012, 201113292/1 A/4 www.raadvanstate.nl.

³³ Rb Den Haag 4 oktober 2010, AWB 10/3789 en AWB 09/42885, ECLI:NL:RBSGR:2010:BU3196; Rb Den Haag 25 augustus 2011, AWB 11/4572 en AWB 11/4573.

³⁴ ABRvS 16 juni 2011, 201010430/1/V1, ECLI:NL:RVS:2011:BQ9503 en ABRvS 11 april 2013, 201110279/1/V1.

³⁵ ABRvS 20 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1673.

de Rijksuniversiteit Groningen, dat er in een besluit onvoldoende rekening was gehouden met de belangen van het kind.³⁶ Aan de stelling van de staatssecretaris dat de rapporten niet deskundig zouden zijn omdat ze onvolledig, niet inzichtelijk, niet objectief zouden zijn opgesteld³⁷ of enkel gebaseerd zijn op ‘een eigen verklaring’³⁸, wordt door de Afdeling in de betreffende uitspraken voorbij gegaan en daarover heeft de rechtbank geoordeeld dat de staatssecretaris deze stelling niet heeft onderbouwd met een contra-expertise.³⁹ Zie bijvoorbeeld:

Gelet op het voorgaande is er geen grond voor het oordeel, zoals verweerder betoogt, dat de door eiseres overgelegde onderzoeks [BIC] rapportage niet objectief of verifieerbaar is. De methode van onderzoek is immers door de onderzoeker, van wie de deskundigheid door verweerder niet is betwist, verantwoord (...).⁴⁰

In meer recente uitspraken van rechtbanken is de BIC-rapportage als deskundigenrapport bevestigd. Enkele voorbeelden:

De rechtbank volgt verweerder allereerst niet in zijn standpunt dat de BIC-rapportage niet is aan te merken als een deskundigenadvies. De BIC-rapportage is een gedragswetenschappelijk onderzoeksrapport en is opgesteld door een kinder- en jeugdpsycholoog NIP en tevens postmaster-psycholoog SKJ. De onderzoeker is aldus bekwaam in het doen van (diagnostisch) onderzoek bij kinderen. Dit is in zoverre door verweerder niet betwist. (...) Dat een kinder- en jeugdpsycholoog op dat gebied deskundig is, wordt verder door verweerder ook niet betwist. Reeds gelet op het voorgaande heeft verweerder onvoldoende gewicht toegekend aan de BIC-rapportage.⁴¹

De rechtbank is van oordeel dat verweerder onvoldoende waarde heeft gehecht aan de Gedragswetenschappelijke onderzoeks [BIC-] rapportage van de RUG. Deze onderzoeksrapportage dient beschouwd te worden als een deskundigenrapport. Op grond van vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dient dan in beginsel uitgegaan te worden van de juistheid van de conclusies van het rapport, tenzij aanknopingspunten aanwezig zijn om aan de juistheid en volledigheid daarvan te twijfelen. Niet kan worden volstaan met het plaatsen van kritische kanttekeningen bij de resultaten van het rapport. Aangezien verweerder enkel kritische kanttekeningen heeft geplaatst bij het rapport, gaat de rechtbank uit van de juistheid van de conclusies van het rapport.⁴²

³⁶ Rb Den Haag 7 april 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:1332.

³⁷ ABRvS 27 maart 2013, 201112714/1/V3, ECLI:NL:RVS:2013:BZ8682.

³⁸ ABRvS 11 april 2013, 201110279/1/V1, ECLI:NL:RVS:2013:BZ8723.

³⁹ Rb Den Haag 25 augustus 2011, AWB 11/4572 en AWB 11/4573.

⁴⁰ Rb Den Haag 1 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:17121, r.o. 6.2.

⁴¹ Rb Den Haag 28 oktober 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:11992, r.o. 14-16.

⁴² Rb Den Haag 17 september 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:11710, r.o. 5.3. Nagenoeg idem: ECLI:NL:RBDHA:2020:3325, r.o. 6

3.2 Onderzoek naar impact BIC-rapportages

Om een actueel inzicht te krijgen in de mate waarin en de wijze waarop in beslissingen gerefereerd wordt aan BIC-rapportages, en daarmee aan het belang van het kind, is in 2021 een wetenschappelijke, systematische analyse gemaakt van zowel inhoudelijke als procesmatige verwijzingen naar BIC-rapportages in zaken rondom het recht op respect voor gezinsleven en voor privéleven (worteling).

In totaal zijn 110 BIC-assessments betrokken bij het onderzoek die tussen 2015 en 2020 zijn uitgevoerd. Per gezin wordt één BIC-assessment uitgevoerd waarin de belangen van alle kinderen in het gezin apart worden onderzocht. Bij de 110 BIC-assessments uit het onderzoek waren in totaal 222 kinderen betrokken van wie er 5 alleenstaand waren. 72 BIC-assessments gaan over het recht op respect voor het privéleven (worteling) en 38 BIC-assessments over het recht op respect voor het gezinsleven. Deze tweedeling is gestoeld op een kinderrechtelijk en pedagogisch geduid belang: voor het BIC-assessment stond centraal of het kind dreigde van zijn ouder(s) gescheiden te blijven of te worden (gezinsleven) of dat het kind dreigde te worden uitgezet na langdurig verblijf in Nederland (privéleven, worteling). Onder de categorie gezinsleven vallen procedures over gezinshereniging, gezinsvorming en artikel 8 EVRM (gezinsleven). Procedures onder de categorie privéleven deden een beroep op de (Afsluitings)Regeling Langdurig Verblijvende Kinderen, de discretionaire bevoegdheid (schrijnendheid) en artikel 8 EVRM (privéleven).

Over het geheel bezien is 53% van de beschikkingen en uitspraken in lijn met de conclusies van het BIC-assessment. Dat wil zeggen dat de uitkomst van het BIC-assessment uitwees dat verblijf in Nederland meer in het belang van het kind was dan terugkeer naar het land van herkomst en dat de beschikking of uitspraak ook in die richting wees. Voor zaken over het recht op gezinsleven (63%) ligt dit percentage hoger dan bij zaken over privéleven (38%). Van de IND-beschikkingen in primo is 54% in lijn met het BIC-assessment en in bezwaar is dit 60%. In de beroepsfase bij de rechtbank en in hoger beroep was in totaal 30% van de uitspraken in lijn met de conclusies in het BIC-assessment. In de beroepsfase betrof dit 40% van de zaken over gezinsleven en 27% over privéleven. In hoger beroep waren op het gebied van gezinsleven geen uitspraken in lijn met de BIC-assessments, bij privéleven was dit 38%. De uitspraak van het EHRM over het recht op privéleven was ook in lijn met het advies in het BIC-assessment. Tot slot is bij de beslissingen van de staatssecretaris, waarbij een beroep is gedaan op de discretionaire bevoegdheid, 60% in lijn met het advies; dit betroffen allemaal zaken over het recht op privéleven.

3.3 Knelpunten in de interpretatie van BIC-rapportages

Onderzoek (zie paragraaf 6.1) naar de wijze waarop naar BIC-rapportages wordt verwezen in beschikkingen en uitspraken heeft een aantal terugkerende misverstanden in de interpretatie van de BIC-rapportages aan het licht gebracht. Deze paragraaf bespreekt deze knelpunten en formuleert een antwoord daarop.

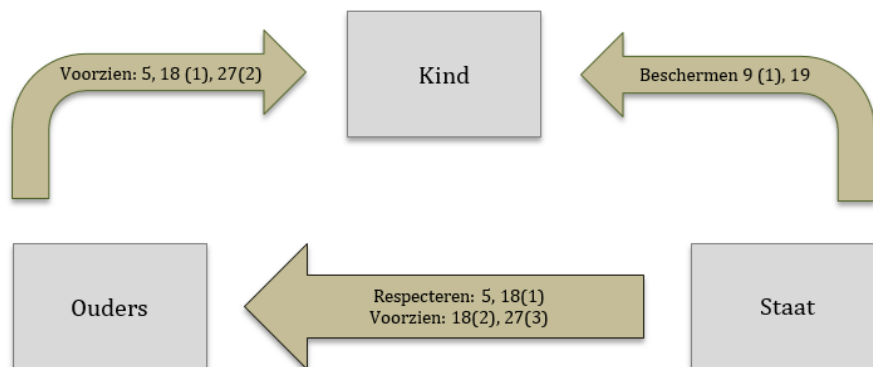
Het belang van de Staat vs. het belang van het kind

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat het belang van de Staat niet altijd concreet wordt ingevuld als het voorrang krijgt boven het belang van het kind, zoals dat in de BIC-rapportage is beschreven. In 2021 oordeelde een rechter dat het algemene Staatsbelang, evengoed als het belang van het kind, geconcretiseerd moet worden.⁴³ Het VN-Kinderrechtencomité heeft daarenboven in General Comment 14 beschreven dat (“*If, exceptionally*”) bij het voorgaan van een ander belang dan het kindbelang, er op de Staat een verzwaarde motivatieplicht rust.⁴⁴

De driehoeksverhouding Staat-ouders-kind

In veel beslissingen verwijst de staatsecretaris naar de verantwoordelijkheid van de ouders om het belang van hun kind te waarborgen als het gaat om beslissingen over (re)migreren. Dit doet geen recht aan de driehoeksverhouding die op grond van het IVRK geldt tussen Staat, ouders en kind. De Staat respecteert de verantwoordelijkheden van ouders in de opvoeding en springt bij als zij deze niet willen of kunnen dragen, zoals we dat vanzelfsprekend vinden in het kindbeschermingsrecht (Figuur 1).

Verhouding tussen kind, ouders en Staat in IVRK artikelen (lid).

Het perspectief van het kind

In beschikkingen en uitspraken wordt geen of weinig aandacht besteed aan de visie van het kind op het te nemen besluit. Sterker, de kwaliteit van het BIC-assessment wordt in sommige beschikkingen ter discussie gesteld omdat de visie van het kind of andere betrokkenen leidend

⁴³ Rb Den Haag, 10 juni 2021. ECLI:NL:RBDHA:2021:6288, r.o. 16.

⁴⁴ UN Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration* (art. 3, para. 1), Genève: Committee on the Rights of the Child 2013, para. 97.

geweest zou zijn. Volgens een rechter in een Zambrano-zaak, zou hierbij echter op de deskundigheid van de gedragswetenschapper vertrouwd moeten kunnen worden.⁴⁵

Dat de visie van het kind en, indien aanwezig, die van de ouders, een belangrijke rol spelen in het BIC-assessment vloeit voort uit het IVRK (art. 12) en de richtlijn van het VN-Kinderrechtencomité over de implementatie van artikel 3 IVRK.⁴⁶ Het interviewen van kinderen, ouders en externe professionals zoals dat gebeurt bij de BIC-assessments is bovendien een kwaliteitseis die aan forensisch onderzoek met kinderen gesteld wordt.⁴⁷ De waarborgen die interviewers in acht kunnen nemen om de validiteit en betrouwbaarheid van de verklaring van het kind positief te beïnvloeden, worden bij de uitvoering van een BIC-assessment in acht genomen.⁴⁸ Bovendien komen de meest voorkomende problemen die de validiteit en betrouwbaarheid van de verklaringen van kinderen negatief kunnen beïnvloeden in alle rechtsgebieden overeen: de invloed van de door het kind zelf gemaakte belangenafweging op hun verklaring⁴⁹, de impact van traumatische herinneringen⁵⁰ en de gecompliceerdheid van het doen van inschattingen over situaties die in het verleden of in de toekomst liggen.⁵¹ Gedragswetenschappelijke professionals die forensisch onderzoek met kinderen uitvoeren, hebben altijd met dit soort onzekerheden in besluitvorming te maken en hebben desalniettemin de taak om de best mogelijke inschatting over het belang van het kind te maken waarbij de visie van het kind een belangrijke, maar niet allesbepalende, rol speelt.⁵²

Daarnaast beschrijft de methode-sectie van de BIC-rapportage dat de conclusies zijn gebaseerd op *alle* verzamelde informatie in het diagnostisch onderzoek: interviews, observaties, de uitkomsten op gestandaardiseerde, valide en betrouwbare instrumenten, het raadplegen van externe bronnen en actuele wetenschappelijke kennis. Verschillende rechters beargumenteerden op basis van deze informatie over de BIC-methodiek dat de staatssecretaris aandacht moet

⁴⁵ Rb Den Haag 1 juli 2016, *ECLI:NL:RBDHA:2016:17121*, r.o. 5.6.

⁴⁶ UN Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, Genève: Committee on the Rights of the Child 2013, para. 53-54.

⁴⁷ N. Bala, & K. Duvall-Antonopoulos, 'The controversy over psychological evidence in family law cases', in: B. Brooks-Gordon en M. Freeman, M. (red), *Law and psychology (Current legal issues, vol. 9)*, Oxford: University Press, 2006, p. 118-241; K.S. Budd, M. Connell en J.R. Clark, 'Evaluation of parenting capacity in child protection'. Oxford: University Press 2011.

⁴⁸ C. van Os, *Best Interests of the Child-assessments for recently arrived refugee children. Behavioural and children's rights perspectives on decision-making in migration law* (diss. RUG), Groningen: Rijksuniversiteit Groningen 2018, p. 114-137.

⁴⁹ M. Connell, 'Changes in the wind: Parenting assessment in family dissolution matters', *Journal of Psychiatry and Law* 2008, p. 9-40; R.M. Galatzer-Levy, J. Gould, & D. Martindale, 'From empirical findings to custody evaluations', in: R.M. Galatzer-Levy, L. Kraus, & J. Galatzer-Levy (red), *The scientific basis of child custody decisions*, Hoboken, N.J.: Wiley 2009, p. 1-47.

⁵⁰ M.L. Eisen en G.S. Goodman, 'Trauma, memory, and suggestibility in children', *Development and Psychopathology* 1998 -4, p. 717-738; B.D. McAuliff, M.B. Kovera en L.L. Gilstrap, 'An updated review of the effects of system and estimator variables on child witness accuracy in custody cases', in: R.M. Galatzer-Levy, L. Kraus, & J. Galatzer-Levy (red), *The scientific basis of child custody decisions*, Hoboken: Wiley 2009, p. 125-164.

⁵¹ N. Bala, & K. Duvall-Antonopoulos, 'The controversy over psychological evidence in family law cases', in: B. Brooks-Gordon & M. Freeman (red.), *Law and psychology*, Oxford: University Press 2006, p. 118-241; M.A. Conroy, 'Assessing juveniles for risk of violence', in: E. Grigorenko (red.), *Handbook of juvenile forensic psychology and psychiatry*, New York: Springer 2012, p. 227-238.

⁵² J. Swets, 'The science of choosing the right decision threshold in high-stakes diagnostics', *American Psychologist* 1992-4, p. 522-532.

besteden aan de informatie uit het BIC-assessment en waar de conclusies niet worden gedeeld, deze kenbaar en concreet gemotiveerd weerlegd moeten worden.⁵³

Omgaan met onzekerheden

Het omgaan met onzekerheden speelt ook bij de inschatting van de kwaliteit van de opvoedingsomgeving als het kind terugkeert naar het land van herkomst. Op dat punt trekt de staatssecretaris de deskundigheid van het BIC-assessment soms in twijfel. Het zoeken naar wetenschappelijke onderbouwingen voor de verwachte kwaliteit van de leefomgeving in het land van herkomst maakt integraal onderdeel uit van de BIC-methodiek.⁵⁴ Net zoals in het kinderbeschermingsrecht gedragswetenschappers die de kinderrechter adviseren over de mogelijke ontwikkelingsrisico's bij een uithuisplaatsing te maken hebben met onzekere interpretaties van gebeurtenissen in het verleden en onzekere voorspellingen over de gevolgen van besluiten in de toekomst.⁵⁵ Een kinderrechter die op basis van een ingebrachte gedragswetenschappelijk rapportage moet toetsen of het in het belang van het kind is om uit het ouderlijk huis en in een pleeggezin geplaatst te worden, gaat ervan uit (en controleert) dat de verwachtingen van de gedragswetenschapper over de situatie in het pleeggezin niet alleen zijn gebaseerd op kennis over de kwaliteit van dit specifieke pleeggezin maar ook op algemene, in de wetenschap bekende, kennis over risico's en beschermende factoren bij uithuisplaatsingen.⁵⁶ In een uitspraak van de rechtbank Den Haag, wees de rechter erop dat dergelijke algemene kennis over een land van herkomst verdisconteerd moet worden in de belangenafweging als het gaat om vreemdelingenkinderen.⁵⁷ Andere rechters wezen erop dat voorspellingen over de verwachte schade in de belangenafweging meegenomen moet worden.⁵⁸ Ook uit de richtlijnen van het VN-Kinderrechtencomité blijkt de noodzaak van dergelijke kennis om tot een adequate BIC-assessment te komen.⁵⁹

Waarheidsvinding in relatie tot trauma

Anders dan de IND, hebben de gedragswetenschappers die BIC-assessments uitvoeren niet de taak om 'het relaas te toetsen op aannemelijkheid en geloofwaardigheid'.⁶⁰ Dat betekent niet dat de professionals het asielrelaas van het kind of de ouders voor waar aannemen. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de staatssecretaris in sommige beschikkingen uit dit verschil in taakopvatting opmaakt dat het BIC-assessment als geheel niet valide en betrouwbaar zou zijn. In

⁵³ Rb Den Haag, 10 juni 2021, *ECLI:NL:RBDHA:2021:6288*, r.o.15; Rb Den Haag 28 oktober 2021, *ECLI:NL:RBDHA:2021:11992*, r.o. 17; Rb Den Haag 7 april 2020, *ECLI:NL:RBDHA:2020:3325*, r.o. 6; Rb Den Haag 1 juli 2016, *ECLI:NL:RBDHA:2016:17121*, r.o. 6.2.

⁵⁴ M. Kalverboer, D. Beltman, C van Os, E & Zijlstra, 'The Best Interests of the Child in cases of migration: Assessing and determining the Best Interests of the Child in migration procedures', *International Journal of Children's Rights* 2017-1, p. 114-139

⁵⁵ K.S. Budd, M. Connell en J.R. Clark, J.R., *Evaluation of parenting capacity in child protection*, Oxford: University Press 2011.

⁵⁶ J.D. Fluke, M. Chabot, B. Fallon, B. MacLaurin en C. Blackstock, C., 'Placement decisions and disparities among aboriginal groups: An application of the decision making ecology through multi-level analysis', *Child Abuse & Neglect*, 2010-1, p. 57-69; D. Helm, 'Sense-making in a social work office: An ethnographic study of safeguarding judgements', *Child & Family Social Work*, 2016-1,

⁵⁷ Rb Den Haag, 10 juni 2021, *ECLI:NL:RBDHA:2021:6288*, r.o. 17.

⁵⁸ Rb Den Haag, 27 mei 2021, *ECLI:NL:RBDHA:2021:6045*, r.o. 22; Rb Den Haag 17 september 2021, *ECLI:NL:RBDHA:2021:11710*, r.o. 5.4.

⁵⁹ UN Committee on the Rights of the Child (2013). *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration* (art. 3, para. 1), para. 74.

⁶⁰ K. Geertsema, 'De nieuwe werkinstructie over geloofwaardigheid in asielprocedures. Van 2010/14 naar 2014/10', *A&MR* 2015 -4, p. 164-169.

de BIC-rapportage wordt kort de voorgeschiedenis van het kind geschetst met de uitdrukkelijke vermelding dat deze is gebaseerd op de verslagen van gehoren bij de IND en verklaringen van het kind of de ouders tijdens het diagnostisch interview. De uiteindelijke bepaling van het belang van het kind vanuit gedragswetenschappelijke optiek leunt niet op deze beknopte en onvolledige voorgeschiedenis, maar op de analyse van de kwaliteit van de opvoedingsomgeving en de kwetsbaarheid en veerkracht van het kind. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een valide en betrouwbaar instrumentarium.⁶¹

Belangrijker nog is dat de aanwezigheid van traumagerelateerde klachten in het hier en nu worden vastgesteld. Deze diagnose staat in beginsel los van de primaire stressvolle gebeurtenis waarna de klachten zijn ontstaan.⁶² Informatie over de aanwezigheid van traumagerelateerde stress is een wezenlijk onderdeel van een BIC-assessment omdat het invloed heeft op de kwetsbaarheid van het kind.⁶³ Tot op zekere hoogte zijn inconsistenties in het algemeen inherent aan verhalen van getraumatiseerde mensen.⁶⁴ Daarom is het zorgwekkend dat inconsistenties de meest voorkomende reden lijken te zijn voor het afwijzen van asiolverzoeken van kinderen.⁶⁵ Uit onderzoek blijkt dat de impact van traumatiserende ervaringen op het vermogen van een gevlucht kind om een samenhangend en consistent verhaal te produceren groot is.⁶⁶

Uw mening telt

Mocht u, lezer van deze BIC-handreiking, suggesties hebben voor verbeteringen of aanvullingen dan horen wij het graag.

Contact: Carla van Os, e.c.c.van.os@rug.nl

⁶¹ Zijlstra, A.E. (2012). *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*, (diss. RUG), Rijksuniversiteit Groningen 2012.

⁶² Van Os, C., Zijlstra, E., Knorth E.J., Post, W., & Kalverboer, M. (2018). Methodology for the assessment of the best interests of the child for recently arrived unaccompanied refugee minors, in: M. Sedmak, B. Sauer, & B. Gornik, (red.), *Unaccompanied children in European migration and asylum practices: In whose best interests?*, Routledge, pp. 59-85.

⁶³ UN Committee on the Rights of the Child (2013). *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, para. 7-76.

⁶⁴ Hepp, U. Gamma A., Milos, G., Eich, D. Ajdacic-Gross, V., Rössler, W. en ... Schnyder, U. (2006). Inconsistency in reporting potentially traumatic events, *The British Journal of Psychiatry: The Journal of Mental Science*, 188(278-28); Larsen, S.E. Pacella, M.L., Garfin, D., Nota, N.P., Hunt, J., & De Roon-Cassin, T.A. (2017). Inconsistencies in the reporting of perceived trauma severity among acute physical injury survivors, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma* 2017(5), 525-542.

⁶⁵ UNHCR (2014). *The heart of the matter. Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union*. United Nations High Commissioner for Refugees, pp. 146, 154; Warren R. en York, S. (2014). *How children become 'failed asylum-seekers'. Research report on the experiences of young unaccompanied asylum-seekers in Kent from 2006 tot 2013, and how 'corrective remedies' have failed them*. Kent Law Clinic.

⁶⁶ Crawley, H. (2010). 'No one gives you a chance to say what you are thinking': finding space for children's agency in the UK asylum system. *Area*, 42(2), 162-169. Spinhoven, P., Bean, T., & Eurelings-Bontekoe, L. (2006). Inconsistencies in the self-report of traumatic experiences by unaccompanied refugee minors. *Journal of Traumatic Stress*, 19(5), 663-673.